

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. I. 20.431/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a dr. Tóth András (4700 Mátészalka, Kossuth Lajos utca 45.) ügyvéd által képviselt felperes neve (címe), a dr. Szabó Tibor (4900 Fehérgyarmat, Kossuth Lajos tér 32.) ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (címe) és II. rendű alperes neve (címe) ellen kölcsön megfizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4.P.20.302/2010/2. számú ítélete ellen az alperesek részéről 3. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés és a felperes részéről Pf.3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja, és a kamatfizetés kezdő időpontját 2009. január hó 1. napjában, annak mértékét 2009. június hó 30. napjáig évi 10 %-ban, 2009. július hó 1. napjától 2009. december hó 31. napjáig évi 9,5 %-ban, 2010. január hó 1. napjától 2010. június hó 30. napjáig évi 6,25 %-ban, 2010. július hó 1. napjától 2010. december hó 31. napjáig évi 5,25 %-ban, míg 2010. január hó 1. napjától a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal azonos mértékben határozza meg. A felperes keresetét a 2008. évre követelt kamat tekintetében elutasítja, egyebekben az ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alpereseket, hogy fizessenek meg 15 napon belül egyetemlegesen a felperesnek 100 000 (egyszázezer) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes és a II. rendű alperes unokatestvérek. Az alperesek több alkalommal kértek kölcsönt a felperestől 1996. évben a vállalkozásuk (tésztagyár) működtetéséhez. A felek eredetileg évi 30 % mértékű kamatban állapodtak meg a kölcsön után, a felperes ugyanis ekkor 25 % kamatot ért el a **F. és V.** Á-nál lévő megtakarítása után, amelyből a kölcsön összegét biztosította. A fennálló tartozásukat a felek évenként összesítették, így 2007. év

elején is, aminek eredményeként az alperesek a 2007. január hó 2. napján kelt nyilatkozatukban elismerték, hogy a felperesnek 5 000 000 Ft-tal tartoznak, melyet 2007. december hó 31. napjáig visszafizetnek évi 12 % kamattal. Az okirat alsó részén „kivéve 05.02. 100 000, 05.29. 30 000” szövegrész szerepel, ami az alperesek törlesztését takarja.

2008. január hó 2. napján újabb elismervény került az alperesek részéről kiállításra, amely szerint a felperesnek 5 460 000 Ft-tal és annak kamataival tartoznak, amit 2008. december hó 31. napjáig rendeznek.

A felperes fizetési meghagyás kibocsátását kérte az alperesekkel, mint egyetemleges kötelezettekkel szemben a F-i V. B-tól 5 000 000 Ft kölcsön és ennek 2007. május hó 30. napjától járó 12 % kamata, valamint perköltségének megfizetése iránt. Az alperesek ellentmondással éltek hivatkozással arra, hogy egy ízben kértek kölcsönt a felperestől a '90-es évek második felében, amit annak többszörös összegében visszafizettek.

A perré alakult eljárásban a felperes a keresetét akként módosította, hogy a tőke után a 12 % mértékű kamatfizetés kezdő időpontját 2007. március hó 21. napjában jelölte meg, mivel az alperesek részéről eszközölt összesen 130 000 Ft törlesztést a kamatra számolta el. Utóbb a kereseti követelés tőkeösszegét is felemelte 5 460 000 Ft-ra s ez után a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdése szerinti mértékű késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját 2008. január hó 2. napjában jelölte meg. A kereset felemelése miatt áttételre került sor.

Az alperesek a felperes keresetének az elutasítását kérték. Előadásuk szerint 1996. évben három alkalommal összesen 3 500 000 Ft-ot kaptak kölcsön a felperestől, melyre azért volt szükségük, mert nehéz anyagi körülmények közé kerültek. Állításuk szerint 1999. január hó 1. napján 30 %-os kamattal növelten a tartozásuk 7 150 000 Ft-ra növekedett, mely tartozásból 1999. októberében 500 000 Ft-ot, majd 1999. december hó 14. napján 3 500 000 Ft-ot visszafizettek azzal, hogy az elszámolt kamat mértéke 1999. január hó 1. napjától már csak évi 25 % volt. 2001. január hó 1. napján a tartozás 5 840 000 Ft volt, ami után évi 20 % mértékű kamatot kötöttek ki. Ebben az évben az alperesek nem törlesztettek, ezért a tartozásuk 2002. január hó 1. napján már 7 000 000 Ft, míg 2003. február hó 18. napján 8 000 000 Ft volt. 2003. június hó 1. napján 100 000 Ft-ot, 2003. augusztus hó 9. napján 100 000 Ft-ot, 2003. szeptember hó 8. napján 500 000 Ft-ot, 2003. december hó 1. napján pedig 50 000 Ft-ot törlesztettek. 2004. január hó 5. napján 8 400 000 Ft volt a tartozásuk, amiből 2004. március hó 1. napján 100 000 Ft-ot, 2004. április hó 5. napján 100 000 Ft-ot, 2004. június hó 27. napján 100 000 Ft-ot, 2004. október hó 30. napján 4 500 000 Ft-ot és 2004. november hó 5. napján 700 000 Ft-ot fizettek vissza. 2005. január hó 6. napján 4 000 000 Ft, 2006. januárjában 4 600 000 Ft, 2007. január hó 2. napján 5 000 000 Ft és 2008. január hó 2. napján 5 460 000 Ft volt a tartozásuk. Mivel a felperes részére összesen 10 380 000 Ft-ot visszafizettek, a tartozásuk megszűnt, valamint hivatkoztak a kölcsönszerződés semmisségére is annak uzsorás jellege miatt.

Az elsőfokú bíróság a 2. sorszám alatt meghozott ítéletében kötelezte az alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen a felperesnek 15 napon belül 5 460 000 Ft tőkét és ennek

2008. január hó 2. napjától a kifizetés napjáig járó „törvényes” kamatát, valamint 450 000 Ft perköltséget.

Határozatának indokolása szerint az alperesek által tett „Elismervény” megnevezésű okirat tartozáselismerő okiratnak minősül, ami a tartozás jogcímét ugyan nem változtatta meg, de az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen. A tartozás elismerése új kötelezettségvállalást nem eredményezett, ezért az alperesek a Ptk. 523. §-ának (1) bekezdése értelmében kötelesek a kölcsön összegét a szerződés szerint visszafizetni.

A szerződési szabadság elve alapján nem tiltott magánszemélyek között a kölcsön után kamatot kikötni. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az uzsora megállapításának feltételei hiányoztak, mivel az alpereseknek a kölcsönre a vállalkozásukhoz volt szükségük, amellyel összefüggésben az a hivatkozás, hogy a hitel nehézkes intézése miatt voltak kiszolgáltatott helyzetben a felperessel szemben, az uzsora megállapításának alapjául nem szolgálhatott. A kölcsönt az alperesek azért vették fel, mert bíztak abban, hogy a vállalkozásuk eredményessége fedezetet fog nyújtani úgy a tőkére, mint a kamatokra. Az alperesek által kért igazságügyi könyvszakértői bizonyítást, mint szükségtelent mellőzte, valamint „a 6/1986.VI.26./IM.sz.rendelet 13.§./2/ bekezdése alapján kötelezte a feljegyzett kereseti illeték illetve a Pp.78.§./1/ bekezdése alapján a perköltség megfizetésére”.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan pedig annak hatályon kívül helyezését kérték. Változatlanul hivatkoztak a szerződés uzsorás jellege miatti semmisségére, valamint arra, hogy a tőkeösszeget háromszorosan meghaladó visszafizetésük miatt a szerződés a jóerkölcsbe is ütközik.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte a per főtárgya tekintetében lényegében annak helyes indokai alapján, s egyúttal csatlakozó fellebbezést terjesztett elő, amelyben a javára megállapított perköltség összegének 177 600 Ft-tal történő felemelését kérte, mert 327 600 Ft összegben rótt le kereseti illetéket, s emellett 250 000 Ft + áfa összegben jelölte meg az ügyvédi munkadíj iránti igényét is.

Az ítélet tábla a fellebbezést és a csatlakozó fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a fellebbezést nagyobb részt, míg a csatlakozó fellebbezést teljesen alaptalannak találta a következők szerint:

Az elsőfokú bíróság a jogvita elbírálásához szükséges mértékben a tényállást feltárta, és annak alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a szerződés uzsorás jellegének a megállapításához szükséges objektív és szubjektív feltételek egyaránt hiányoznak, ezért ez okból a szerződés semmisségéről nem lehet szó.

Az uzsorát megalapozó objektív feltétel azért hiányzik, mert a felek által meghatározott éves kamat annak mértékét tekintve nem tekinthető a felperes javára kikötött feltűnően aránytalan előnynek, az ugyanis nem mutat kirívó eltérést az adott időszakban a

pénzintézetek által alkalmazott, a pénzpiacon elérhető kamatokhoz képest. Szintén nem tekinthető feltűnő előnynek a kamat évenkénti tőkésítése sem, mert a felek megállapodásaik során a kölcsön visszafizetésének a határidejét az adott naptári év végében határozták meg, ezért nem kifogásolható, ha a következő évre vonatkozó újabb megállapodásuk alkalmával az előző időszakban lejárt kamatot már a fennmaradó tőkével együtt vették számításba, hiszen az ügyleti kamat az alperesek szerződés szerű teljesítése esetén a tőkével együtt az adott év végén ugyancsak esedékes lett volna.

Az alperesek csak általánosságban hangoztatták saját, illetve vállalkozásuk nehéz helyzetét anélkül, hogy ezt megalapozó konkrét tényeket egyáltalán állítottak volna. A saját vállalkozásuk gazdasági lehetőségeinek helytelen felmérése az alperesek üzleti kockázata körébe tartozott, és az, hogy a veszteségessé vált vállalkozásuk továbbműködtetése érdekében - a kölcsön visszafizetését is lehetővé tévő profit elérését remélve - kértek kölcsönt a felperestől, uzsorát megalapozó körülményként az oldalukon nem értékelhető még akkor sem, ha a felperes ennek tudatában biztosította is a kölcsön összegét (szubjektív feltétel hiánya). Az alperesek maguk adták elő a F-i V. B. előtt a 2.P.20.100/2007/11. szám alatt előterjesztett periratukban, hogy a pénzügyi kölcsön nehézkes igénybevétele miatt fordultak a felpereshez kölcsönért, amely előadás önmagában cáfolja az uzsorás jelleg megállapításához szükséges szubjektív feltétel fennállását.

A könyvszakértői bizonyítást az alperesek annak megállapítása érdekében kérték, hogy a törvényben meghatározott mértékű késedelmi kamatok alapulvételével miként alakult volna a tartozásuk, annak visszafizetése ebben az esetben megtörtént-e. Mivel a felek által kikötött kamat nemhogy a szerződés uzsorás jellegét megalapozónak, de még eltúlzott mértékűnek sem tekinthető, a perbeli jogvita elbírálása szempontjából nincs jelentősége annak a hipotézisnek, miszerint a felek által érvényesen kikötöttől eltérő mértékű ügyleti kamat alkalmazása esetén az alpereseknek lenne-e még fennálló tartozásuk. A felek között az általuk kikötöttől eltérő feltételekre alapított elszámolást szükségtelen megejteni, az a jogvita elbírálását nem szolgálja, ezért az alperesek ilyen tartalmú bizonyítási kérelme inadekvát volt, ami miatt azt helytállóan mellőzte az elsőfokú bíróság.

Egy szerződés jóerkölcsbe ütköző volta a szerződéskötéskor fennállott körülmények alapulvételével ítélandó meg. Emiatt szóba sem kerülhet a felek közötti szerződés semmissége annak jóerkölcsbe való ütközése miatt azon az alapon, miszerint az alperesek a tőke közel háromszorosát kitevő törlesztést teljesítettek a felperesnek anélkül, hogy ez a tartozásuk megszűnését nem eredményezte volna - ez a körülmény ugyanis nem a szerződés megkötésekor, hanem már azt követően, annak teljesítése során merült fel, ami visszamenőleges - ex tunc - hatállyal a szerződés Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerinti érvénytelenségét nem eredményezhette.

A leírtak miatt a per főtárgya tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására nem volt ok, ahogy annak hatályon kívül helyezésére sem, viszont az ítéletábra az elsőfokú bíróság „törvényes” kamatra vonatkozó rendelkezésével nem értett egyet.

Mindenekelőtt arra mutat rá az ítéletábra, hogy az elsőfokú bíróság kamatra vonatkozó ítéleti rendelkezése ebben a formában végrehajthatatlan, mert nem tűnik ki abból a kamat fajtája - ügyleti avagy késedelmi -, sem pedig annak mértéke, hiszen az ügyleti kamat mértékét a Ptk. nem szabályozza, az a felek megállapodására bízott, míg a késedelmi kamat mértéke - a felek eltérő megállapodásának hiányában - nem csupán a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésén, hanem a Ptk. 301/A. §-ának (2) bekezdésén is alapulhat.

A peres felek évenként állapodtak meg egymással a kölcsön feltételeiben, amely szerződésekről összefoglalóan el lehet mondani, hogy azok határozott időre - az adott naptári évre - száltak, és abban meghatározták a kölcsön visszafizetendő tőkeösszegét valamint annak ügyleti kamatát; ez utóbbi nagyságát évenként eltérő mértékben kötötték ki, s mint ilyen, az független volt a felek által a korábbi időszakban alkalmazott kamatkikötéstől. A felek közötti szóbeli megállapodások alapján az alperesek, mint adósok írásbeli nyilatkozatban ismerték el a felperes felé fennálló tőketartozásukat, a kikötött ügyleti kamat mértékét és a kölcsön visszafizetésének a határidejét.

A 2008. január hó 2. napján kelt tartozáselismerő nyilatkozat a kikötött ügyleti kamat mértékét nem határozta meg. Ezt a felperes sem jelölte meg a per során, ehelyett a módosított keresetében a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékű kamatban kérte marasztalni az alpereseket 2008. január hó 2. napjától kezdődően.

A Ptk. 205. §-ának (2) bekezdése értelmében a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez.

A Ptk. 523. §-ának (2) bekezdése szerint, ha a hitelező pénzintézet, - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - az adós kamat fizetésére köteles (bankkölcsön). Ebből a törvényhelyből következően a magánszemélyek közötti kölcsönszerződés esetén az adós ügyleti kamat fizetésére csak akkor köteles, ha a felek ezt külön kikötötték, meghatározva természetesen annak mértékét is.

A peres felek a 2008. évre fizetendő ügyleti kamat mértékében a fentiek szerint nem állapodtak meg, ami a közöttük létrejött kölcsönszerződés érvényességét ugyan nem érintette a Ptk. 523. §-ának (2) bekezdésére figyelemmel, azonban érvényes kikötés hiányában a kölcsön visszafizetésére meghatározott 2008. december hó 31. napjáig terjedő időszakra ügyleti kamat a felperest nem illeti meg. A felperes az ügyleti kamatra vonatkozó kikötés hiányában a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésére alapított kamatkövetelést sem érvényesíthetett a 2008. évre, mert ekkor az alperesek szerződésszerűen - a teljesítésre meghatározott határidőn belül - fizethették volna vissza a kölcsön összegét, ezért ezen időszakon belüli késedelem hiányában velük szemben a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésén alapuló késedelmi kamatkövetelés nem volt érvényesíthető.

Az alperesek késedelme 2009. január hó 1. napjától következett be, így ők ettől az időponttól kezdődően kötelesek a felperes felé késedelmi kamatot fizetni a Ptk. 298. §-

ának a) pontja alapján, méghozzá eltérő megállapodás hiányában a Ptk. 301. §-ának (1) bekezdésében meghatározott mértékben.

Erre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a marasztalási tőkeösszeg után fizetendő kamat vonatkozásában a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, egyebekben pedig az ítéletet helyben hagyta, így a csatlakozási fellebbezés ellenére a felperes javára megállapított perköltség összegében is, mert immár a felperes pernyertessége - még ha túlnyomó is, de - részleges, továbbá az elsőfokú bíróság részéről a felperes javára megállapított perköltségen belül az ügyvédi munkadíj összege a kifejtett tevékenységhez igazodóan nyilvánvalóan mérséklésre került a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (6) bekezdése alapján, még ha ezt így az ítélet indokolása nem is tartalmazta. Végezetül az ítélet tábla mellőzi az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésére való hivatkozást, mivel kereseti illeték feljegyzésére az elsőfokú bíróság hivatkozásával szemben nem került sor.

A felperes csatlakozó fellebbezése teljesen, míg az alperesek fellebbezése túlnyomó részben - a per fő tárgyát tekintve pedig egészben - eredménytelen volt, ezért a pernyertességi arányok figyelembevételével az alperesek kötelesek a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése szerint a felperes javára perköltséget fizetni. Ennek összegét az ítélet tábla a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és (5) bekezdése alapján, de a (6) bekezdés szerint a kifejtett tevékenységhez igazodó mérsékelt összegben - és a rendelet 4/A. §-ának (1) bekezdése értelmében általános forgalmi adóval növelten - határozta meg, mert a megállapítható teljes összegű ügyvédi munkadíj a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel nem állt volna arányban.

Debrecen, 2010. szeptember hó 21. napján

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, dr. Bakó Pál s.k. előadó bíró, dr. Riczu András s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő